

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Variæ scientiæ Dei divisiones exponuntur, Digressio brevis, in qua
duodecim divinæ scientiæ dotes, seu prærogativæ breviter recensentur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ARTICULUS III.

Varie scientia Dei divisiones exponuntur.

Licet divina scientia ex parte Dei unica & simplex sit, utpote infinita & illimitata, & omnia in essentia Dei tanquam in causa perfectissime comprehendens; nihilominus ex parte creaturarum, & objectorum materialium circa qua versatur, multiplex est, & in varias quasi species à Theologis dividi solet.

Primo dividitur in speculativam & practicam, de qua divisione agit S. Thomas hic articulo 16. Scientia speculativa est illa, quæ est de re quam Deus solum cognoscit, & non efficit; qualis est illa, quæ versatur circa res merè possibiles, quas Deus potest quidem facere, sed non facit. Practica verò illa dicitur, quæ non solum cognoscit, sed etiam efficit suum objectum: qualem infra dicemus esse scientiam visionis, ut applicatam per decretum. Unde cum scientia Dei sit causa omnium rerum, quas Deus, vel se solo, vel per alias causas in aliqua differentia temporis facit, de omnibus rebus creatis habet scientiam practicam. *Mala etiam* (ut dicit S. Thomas in fine ejusdem articuli) *licet ab eo non sint operabilia, tamen aliquo modo sub cognitione practica ipsius cadunt, sicut & bona, in quantum permittit, vel impedit, vel ordinat ea: sicut & agri tudines cadunt sub practica scientia medici, in quantum per artem suam curat eas.*

Secundo dividitur scientia divina in necessariam, & liberam. Prima est illa quæ antecedit decretum, & liberam determinationem voluntatis divina, & quæ non attingit existentiam rerum, sed tantum earum essentiam & quidditatem, quæ aliter se habere non potest. Secunda verò illa dicitur quæ supponit decretum, ac in eo fundatur, & quæ circa res existentes, aut futuras versatur.

Tertia divisio, quæ valde celebris, & frequens est apud Theologos, est in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: de qua agit S. Thomas hic art. 9. & cujus meminit 3. p. quæst. 10. art. 2 ad 2. & 1. contra Gentes c. 66. & 69. Prima ut dicit S. Doctor hic art. 9. illa est quæ versatur circa ea, quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt, & dicitur *simplicis notitiæ, seu intelligentiæ*, ad excludendam admixtionem ejus quod est extra genus notitiæ, sicut est existentia rerum, quam addit scientia visionis; vel ordo voluntatis ad res scitas producendas, quam addit scientia approbationis, ut docet quæst. 3. de verit. art. 3 ad 8. Secunda verò est illa quæ attingit ea quæ sunt, fuerunt, vel erunt, & vocatur *Visionis*, metaphorà sumptà à potentia visiva: sicut enim oculus videt, & intuetur objecta sibi præsentia; ita scientia Dei, quatenus fertur in res præteritas, & futuras, ut præsentibus in æternitate, modo infra explicando, dicitur illas videre, & intueri. Unde idem S. Doctor quæst. 2. de verit. art. 9. ad 2. *Dicitur scientia Visionis in Deo, ad similitudinem visus corporalis, qui res extra se positas intuetur.*

Ultima divisio est in scientiam approbationis, & improbationis. Scientia approbationis, est ipsamet scientia visionis, quatenus versatur circa bona, & quatenus supponit decretum, & approbationem voluntatis divina. Scientia verò improbationis, aut reprobationis, est eadem scientia visionis, quatenus fertur in mala, & in

agibilem, aut factibilem, sed radicaliter tantum: quia modus continendi naturæ, non petit, nec patitur alium modum continendi suas proprietates, quam per modum principii radicalis. Sicut ergo divina scientia, quamvis intra propriam lineam infinita, non attingit tamen essentiam divinam, quatenus est ratio agibilem, vel factibilem, sed hoc pertinet ad prudentiam, & artem divinam, quæ sunt attributa à scientia virtualiter distincta: ita & intelligere constitutum, quamvis infinitum, non includit tamen formaliter; sed tantum radicaliter, modum cognoscendi essentiam divinam, ut causam creaturarum, vel rationem à priori attributorum.

24. Hæc solutio, quamvis subtilis, non videtur tamen plenè evacuare difficultatem argumenti: si enim intelligere constitutum sit infinitum intra propriam lineam, ut revera est, attingit ipsam divinam essentiam, formaliter quatenus habet rationem naturæ, ac proinde, quatenus est ratio à priori divinorum attributorum: in hoc enim consistit proprius conceptus naturæ divinae, ut talis est. Sed intelligere quod attingit divinam essentiam, ut rationem à priori, & causam virtuales attributorum, est scientificum: Ergo intelligere constitutum, formaliter quæ tale, est scientificum; & sic recurrit difficultas argumenti propositi.

25. Melius ergo responderetur cum Salmanticensibus, hic disp. 1. dubio 4. §. 4. negando Antecedens, ad cujus probationem, nego Minorem: ad probationem illius, distingo Majorem. Intelligere infinitum, & comprehensivum, debet attingere essentiam divinam, omnibus modis &c. qui pertinent ad rationem *Quæ*, concedo Majorem: qui pertinent ad rationem *sub qua*, nego Majorem. Quæ distinctio, concessa minori, applicari debet Consequentia.

26. Explicatur hæc responsio, ex doctrina quam tradit D. Thomas supra quæst. 1. art. 1. ad 2. ubi docet, quod hæc conclusio, *terra est rotunda*, potest pertinere ad diversas scientias specie distinctas, prout attingitur per diversa media: ut enim attingitur per medium mathematicum, pertinet ad Mathematicam; ut verò attingitur per medium physicum, spectat ad Philosophiam, &c. Sicut ergo eadem rotunditas terræ, attingitur à Mathematico, & à Philosopho, tanquam ratio quæ cognoscitur: quia tamen substat diversis mediis, & diversis rationi *sub qua*, pertinet ad diversas scientias. Ita similiter, quamvis essentia divina cognoscatur, quatenus est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum, per intelligere constitutum naturæ divinae, & per scientificum, & attributale: quia tamen per primum essentia divina, ut causa, attingitur solum ut ratio *quæ*: per secundum verò, ut ratio *sub qua*: ideo primum virtualiter distinguitur à secundo, sicut & scientia, propter eandem rationem, virtualiter distinguitur in Deo, à prudentia, & arte: licet enim Deus per suam scientiam cognoscat suam essentiam esse primam rationem agibilem, & factibilem; illa tamen ratio in scientia se habet solum ut ratio *quæ*: in arte verò, & prudentia, ut ratio *sub qua*.

peccata, quæ Deus non approbat, sed tantum permittit, & quæ non supponunt in Deo decretum positivum, sed tantum permissivum. Et hæc divisio fundamentum habet in Scriptura, in qua Deus dicitur bona & bonos cognoscere, ut Pl. 1. *Novit Dominus viam justorum.* Peccatores verò nescire, & ignorare, juxta illud Luca 13. *Discedite à me operarii iniquitatis, nescio vos:* quamvis alibi Deus dicatur, & malos, & mala cognoscere.

DIGRESSIO BREVIS.

In qua duodecim divinæ scientiæ dotes, seu prerogative, breviter recensentur.

1. **V**T constet quanta sit divinæ scientiæ perfectio, breviter hic recensenda sunt præcipua ejus dotes & prerogativæ, quibus omnem scientiam tam Angelicam quam Humanam transcendit.

In primis illam superat ratione objecti specificativi & primarii, quod non est aliud quam ipsa divina essentia; quæ cum sit perfectissimus actus, & prima veritas, est perfectissimum intelligibile: unde cum perfectio cognitionis, ex nobilitate & præstantia objecti specificativi metiendâ sit, divina scientia est infinitè perfecta, sicut divina essentia. Hanc ratione egecigie illustrat Alcinoüs in libro de dogmatibus Platonis cap. 10. ubi sic discurret: *Cum sit prima mens omnium præstantissima, oportet præstantissimum etiam intelligibile illi esse propositum. Nihil autem potest habere seipsa præstantius. Seipsam igitur, & sui ipsius notiones semper intelligit.*

2. Secundo, ratione medi: Deus enim non per species, nec per effectus, sed per suam essentiam, tanquam per speciem, & speculum clarissimum omnia cognoscit, atque seipsum quasi pelagus rerum omnium contempletur. Unde Dionysius Carthusianus libro de Deilaudibus, ipsum alloquens, sic ait.

*Per propriam essentiam,
Omnium continentiam:
Vt per cognitivam formam,
Omnis entis sit inam normam:
Temetipsum, & creata
Intueris mens Beata.*

3. Tertiò, ratione modi, quia non per discursum, nec per successionem, sed per unicum intuitum, in instanti, tam enuntiabilia, quam simplicia; tam conclusiones, quam principia, sine ulla ratiocinatione cognoscit. Non more nostro (inquit Augustinus) quod futurum est prospicit, vel quod præsens est aspicit, vel quod præteritum respicit; neque ejus intentio de cogitatione in cogitationem transit, in cuius corporeo intuitu adsunt cuncta quæ novit: quoniam tempora ita novit nullis suis temporalibus notionibus, quemadmodum temporalia mover, nullis suis

Cap. 7. de temporalibus motibus. Item ait Dionysius: *Divina scientia seipsam cognoscens, cognoscit omnia, & materialia immaterialia, & indivisibiliter divisibilia, & diversa uniformiter, & multa unitè.* Demum Petrus Damianus Deum affirmat sic omnia tempora intra sua prævisione arcana complecti, ut nec novum aliquid sibi penitus accedat; nec aliquid ab eo percursus momenta recedat; sed nec diversis obrutibus diversis considerat: ut cum intendit præteritis, vacet à presentibus, vel futuris; vel rursus cum presentia atq;

A futura considerat, oculos à presentibus avertat; sed undantaxat, ac simpliciter præsentissimæ majestatis intrata, simul omnia comprehendit; neque hoc confuse, atque inexplicatè, sed omnia discernit, atque juxta proprietatem suam quæquæ distinguit. Hoc explicat opusculo trigelimo, theatri similitudine. Planè (inquit) C. qui in theatro resideret, non simul omnia videt; quia cum intendit aciem ante se, non videt post se: qui autem non in theatro, sed super theatrum excelsior supereminet, totius undique interiorem theatri ambitum uno comprehendit aspectu. Ita omnipotens Deus, quia omnibus quæ voluntur, incomparabiliter supereminet, omnia simul suis subjectis conspectibus præsentialiter videt.

Quartò, ratione actualitatis: Scientia enim Dei non est habitualis, sed semper in actu, quia intelligere est ejus essentia, & per suam essentiam intelligens est, non autem per aliquas species intelligibiles essentia superadditas. Unde Jeremia 1. per virgam vigilantem designatur, & Eccl. 23. oculi Domini dicuntur multo plus lucidiores super solem, qui semper est in actu lucendi.

Quintò, Ratione universalitatis, ad omnia enim se extendit, & quæcunque sunt in mundo, à primo Angelo usque ad vilissimum vermiculum, distinctissimè & clarissimè intuetur, penetrat, & comprehendit: futura omnia prospicit, præterita respicit, præsentia inspicit, res omnes possibiles penetrat, infinita agnoscit, seipsum & sua omnia, denique omne scibile comprehendit. Ut enim profundissimè suo more discutit D. Thomas hic art. 12. *Cognitio cujuslibet cognoscens se extendit secundum modum forme quæ est principium cognitionis: species enim sensibilis quæ est in sensu, est similitudo solum unius individui, unde per eam unicum solum individuum potest cognosci; species autem intelligibilis intellectus nostri, est similitudo rei quantum ad naturam speciei, quæ est participabilis à particularibus infinitis; unde intellectus noster, per speciem intelligibilem hominis cognoscit quodammodo homines etiam infinitos, sed tamen non in quantum distinguntur ab invicem, sed secundum quod conveniunt in natura speciei: propter hoc quòd talis species intelligibilis, non est similitudo hominum, quantum ad principia individualia, sed solum quantum ad essentialia: essentia autem divina per quam intellectus divinus intelligit, est similitudo sufficiens omnium quæ sunt vel esse possunt: non solum quantum ad principia communia, sed etiam quantum ad principia propria uniuscujusque: ex quo sequitur quòd scientia divina sit omnium rerum comprehensiva, & infinita se extendat.* Unde Augustinus 12. de civitate Dei, Deum probat omnia, quamlibet exilia, & incomprehensa, infinità suà cognitione complecti: veluti numeros omnes quamvis infinitos. Verba ejus sunt: *Infinitas itaque numeri, quamvis infinitorum numerorum nullus sit numerus; non est tamen incomprehensibilis ei, cujus intelligentie non est numerus.* Quapropter si quidquid scientiæ comprehenditur, scientis comprehensione finitur; proscindit & omnis infinitas quodam ineffabili modo Deo finita est, quia scientia ipsius incomprehensibilis non est.

C

D Hanc divinæ scientiæ profunditatem, & infinitatem, considerans Propheta Regius, & ad ejus aspectum contremescens, exclamat: *Confitebor tibi Domine, quoniam terribiliter magnificentus es mirabilia operum tua, & anima mea cognosces nimis. Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam!* Quæ verba expendens Chrysostomus homil. de incomprehensibili Dei natura: *Multa sunt (inquit) qua*

que licet miremur, non tamen cum timore, ut magnifica adificia columnarum, ornamenta parietum, pinnaculorum corporum: at maris vastitatem, immensumque aquarum gurgites & altitudinem, non sine metu inspicimus: sic & Prophetæ cum vastum id, immensumque divina scientia pelagus inspicit, vertigine quasi tentata suspensit, ac summo cum timore demirans, recedit, acque exclamat: Mirabilis facta est scientia tua!

36. Sexto scientia Dei commendabilis est ratione suæ certitudinis, & infallibilitatis: Deus enim in sua essentia, veluti in speculo nitidissimo & lucidissimo, quod rerum omnium formas exprimit, omnia ab æterno intuetur, vel in ideis & exemplaribus æternis, vel in suis decretis, vel in ipsa sua æternitate, cui cuncta sunt præsentia, ut infra declarabitur: quæ cum firmissima & immutabilia sint, certissima erit & infallibilis ejus scientia. Quomodo enim mutari vel falli posset, quæ cum divino esse identificatur, quod incrementum est: quæ in decreto efficaci fundatur, quod frustrari nequit; quæ ab æternitate mensuratur, quod quam nulla est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio?

37. Septimo, ratione suæ perspicacitatis: Sicut enim Sol ex alto cælorum vertice, lucem suam quasi oculo terram inspicit, ac illustrat, & omnia facit visibilia: ita Deus acie perspicacissima & immensam mentis suæ, totum orbem inspicit, circumspicit; imò introspicit, & ad fundum quaquaversum prospicit & comprehendit. Quapropter Eccli. 23. oculi Domini multo plus lucidiores super solem dicuntur: neque enim Sol radios in ima terræ, aut in profundum abyssi diffundit; cum tamen oculus Domini etiam illic adit, & omnia intuetur. Quod advertens Boëtius libro 5. de consolatio. metro 2. hæc canit:

Puro clarum lumine Phæbum,
Mellissui canit oris Homerus:
Qui tamen intima viscera terra,
Non valet, aut pelagi viscera,
Radorum infirma prorumpere luce,
Haud sic magni conditor orbis:
Hinc ex alto cuncta tuenti,
Nulla terra mole resistunt,
Non nox atris nubibus obstat:
Quæ sint, quæ fuerint, veniantque,
Vno mentis cernit in ictu.
Quæ quæ respicit omnia solus,
Verum possis dicere Solem.

38. Octavo, ratione suæ cunctitatis, nam ab æterno Deus per suum intelligere generat Verbum sibi consubstantiale; & in tempore, ut lux maxima, seipsum diffundit ad Angelos, homines, omniaque animalia; facitque cognosci & cognoscere omnia, unde Salomon 3. Regum 3. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam? Et Jacobus in sua Epist. cap. 3. Si quis vestrum indiget sapientiâ, postulet à Deo qui dat omnibus affluentem. Ipsi que Platonici (ut refert Augustinus) dixerunt, Deum esse lumen mentium, ad discenda omnia, à quo facta sunt omnia.

39. Nono, ratione uniformitatis: Nam divina scientia est immutabilis & invariabilis, nunquam proficiens, nec deficientis; nec transiens de abstractiva in intuitivam, vel de intuitiva in abstractivam, quando objectum transit à futuro ad præsens, & à præsentem ad præteritum; quia videt omnia, etiam præterita, & futura, ut præsentia in Tom. I.

A mensura suæ æternitatis. Unde Eccli. 39. Opera omnis carnis coram illo, à seculo & usque in seculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus. Et Boëtius 5. de consolatio. prosâ ultimâ: Scientia eius omnis temporis supergressa motionem, in sua manet simplicitate præsentia; infinita quæque præteriti ac futuri spatia complectens, omnia quæ jam geruntur in sua simplici cognitione considerat. Itaque si præscientiam pensare velis quæ cuncta cognoscit, non esse præscientiam quasi futuri, sed scientiam nunquam deficientis instantiæ rectius estimabis. De quo plura dicemus infra cum de præsentia futurorum contingentium in æternitate differemus.

B Decimo, ratione efficientiæ: Dei enim scientia, ut applicata per decretum, est causa rerum, non solum directiva, sed etiam effectiva, easque producit per actum imperii, ut infra patebit. Unde Proverb. 3. Dominus sapientiâ fundavit terram, stabilivit cælos prudentiâ. Et cap. 8. Divina Sapientia loquens in propria persona, dicit: Quando preparabat cælos aderam, quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens. Item Sapient. 8. Quis horum quæ sunt magis quam illa artifex? Ad quod respiciens Dionysius de divin. nomin. cap. 7. Divina scientia (inquit) ut ait Scriptura, omnium est artifex, & semper omnia componit, estque causa indissolubilis coherentiæ & ordinis omnium, in seque priorum, cum sequentium principis semper convertit, & unam universi conspirationem, concentumque pulcherrimum efficit.

C Undecimo, ratione independentiæ à rebus: Illa enim non regulatur aut mensuratur à rebus, sed est illarum regula & mensura, ut docet D. Thomas hæc art. 8. ad 3. his verbis: Sicut scribilia naturalia sunt priora quam scientia nostra, & mensura ejus; ita scientia Dei est prior quam res naturales, & mensura ipsarum. Et 1. 2. quæst. 73. art. 1. Ratio intellectus divini aliter se habet ad res, quam ratio humani intellectus: intellectus enim humanus est mensuratus à rebus, ut scilicet

D conceptus hominis non sit verus propter seipsum, sed dicitur verus ex eo quod consonat rebus: intellectus verò divinus est mensura rerum, quia unaquæque res instanti um habet de veritate, in quantum imitatur intellectum divinam. Sicut ergo divinus amor non pendet, nec causatur à bonitate & perfectione quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potius efficit, ut tradit idem S. Doctor infra quæst. 20. art. 2. dicens: Amor Dei est infundens & causans bonitatem in rebus. Ita Dei scientia non pendet à certitudine & veritate quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potius efficit. Unde infra ostendemus, non ideo Deum præscire res futuras, quia futuræ sunt: sed potius ideo illas esse futuras, quia sciuntur & cognoscuntur à Deo, per scientiam ejus liberam, innoxiam decreto, ac in eo fundatam, quæ scientia visionis appellatur. Quare olim Egyptii, ut hujus divinæ scientiæ peripetiam & potentiam declararet, hieroglyphicè, eam per oculum supra sceptri fastigium existentem figurabant. Et Eccli. 24. oculi Domini soli comparantur: quia sicut Sol vivificò luminis sui radiò, corrumpit omnia quæque generat: ita & Deus intuitu suo, & per scientiam visionis cuncta producit, & conservat. Sicut exorientem Sole species agri pulcherrimè vernant, rident præta, splendent horti: sic omnia florent, ac vigent, prospiciente Deo, juxta illud Gregorii Magni libro 32. Moral. cap. 6. Non

Disp. 4. art. 7.

45.

Disp. 3. art. 3.

existentia videndo creat, existentia videndo continet.
 Disp. Quidquid ergo creator non videt, essentia subsistendi
 3. art. carer. Sed de hoc fuscè, cum de causalitate scienti-
 2. riæ Dei differemus.

Denique Dei scientia, angelicam & humanam superat, ratione entitatis: Nam scientia in Deo non est accidens, sicut in nobis; nec aliqua qualitas ei superveniens & superaddita, sed ipsamet Dei entitas & substantia increata, cum esse Dei sit ejus intelligere. Unde præclare Synesius libro de insomniis: *Deo sola ad cognoscendum natura sufficit.* Et Augustinus de Trinitate. *De hoc est esse, quod sapientem esse.* Hac etiam de causa Maximus Tyrius apud Euthimium in Pano-
 6. plia, Deum neque intelligentem propriè, neque intellectio-
 nem dici patitur, et hoc post-
 6. terius satis esse putat illi concedere. *Deus (inquit) neque intelligens dicitur propriè, neque intellectus, ne compositus existimetur. Nam & quod intelligens est, secum unâ consideratam habet intelligendi facultatem; & quod intelligitur, ad hoc ipsum ut intelligatur eandem habet facultatem. Sed neque intellectio dici potest. Nam intellectio naturâ suâ habet capacem substantiam. Quare superest ut supra hæc omnia constituatur. Nisi forte sic illum intellectio-
 nem esse dicamus, ut sit ipsum intellectio secundum substantiam, ac totum intellectio, & solum intellectio, & intellectio supra intellectio-
 nem.*

DISPUTATIO II.

De scientia possibilium.

Scientiâ Dei absolutè & secundum se consideratâ, eam per ordinem ad creaturas quæ sunt illius objecta materialia & secundaria contemplantur. Et primò differimus de scientia possibilium, quæ simpliciter intelligitur appellatur; actum postea de scientia futurorum contingentium, quæ scientia libera, seu visionis, nuncupatur.

ARTICULUS I.

Vtrum Deus cognoscat creaturas possibles in sua essentia tanquam in causa?

§. I.

Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, conclusio affirmativa statuitur, & ex SS. Patribus suadetur.

- Suppono primò contra Aureolum, Deum cognoscere omnes creaturas, non solum secundum illud esse eminens, & increatum quod habent in Deo; sed etiam secundum esse proprium, & particulare, quod singulæ in seipsis habent, vel habere possunt extra Deum; subindeque scientiam Dei non tantum terminari ad ipsam Dei essentiam, & ad eminentiam illam omnium rerum reabilium, quam in se formaliter Deus habet, sed etiam ad ipsas res creabiles, quæ in ipso non sunt formaliter, sed tantum eminenter.
- Probatum primò hæc suppositio ex infinita perfectione divina scientiæ, quæ debet se extendere ad quodcumque cognoscibile distinctè & in particulari.

A Secundò, Quia alioquin Deus non cognosceret creaturas, sed tantum suam essentiam: quia creatura prout sunt in Deo, non sunt creatura, sed ipsa creatrix essentia.

Tertiò, Quia ut dicemus disputatione sequenti, scientia Dei est causa rerum: unde sicut Deus illas producit secundum esse proprium & particulare quod habent in seipsis: ita & illas cognoscit. Adde quòd, Deus non posset gubernare res hujus universi in particulari, si illas non cognosceret; nec reddere unicuique secundum opera sua, si singula distinctè & in particulari, non essent ei nota.

B Hoc præsupposito tanquam certo, difficultas est, & gravis controversia inter Thomistas, & Recentiores, de modo quò Deus creaturas cognoscit in seipsis: an scilicet illas cognoscat immediatè, & independentè ab essentia divina priùs cognita; an verò solum mediatè, & in essentia divina tanquam in causa, & medio priùs cognito, quod ut melius percipiatur.

C Suppono secundò: Duplex à Philosophis solere distingui medium ducens in cognitionem alterius: unum ut quo, quod vocatur, *medium incognitum*, quale est species impressa, quæ non cognoscitur quòd, sed solum est ratio cognoscendi objectum quod representat. Aliud ut quòd, quod appellatur *medium cognitum*, quale est speculum v. g. quod priùs debet videri, quam in eo videantur objecta quæ representat.

Suppono tertiò ut certum, & ab omnibus receptum, Deum cognoscere creaturas possibles in seipso ut in objecto primario. Patet hæc suppositio, primò quia omnis potentia secundariè objectum attingit ratione primariè, quod est illud in primario aliquo modo attingere: sed creaturæ sunt objectum secundarium intellectus divini, Deus autem primarium: Ergo cognoscit creaturas in seipso ut objecto primario. Secundò, Cognoscit in aliquo ut in objecto primario, est ratione illius ut moventis terminatè cognitionè: Sed Deus in cognitione creaturarum non movetur ab ipsis, sed à propria essentia, quæ unitur per modum speciei, tam in sui cognitione, quam in ordine ad cognitionem creaturarum, aliàs divina cognitio dependet à creaturis, & perficeretur ab illis, quod implicat: Ergo cognoscit illas in seipso, ut in objecto primario. Tertiò, cognoscit in alio ut in objecto primario, est cognoscit per speciem illius: Sed creaturæ cognoscuntur à Deo per speciem non illis propriam, sed sui: Ergo illas cognoscit in seipso ut in objecto primario.

Solum ergo difficultas est, & celebris inter Thomistas & Recentiores controversia, an Deus in seipso, ut causa prima, & medio priùs cognito, creaturas possibles cognoscat: Hoc enim negat Vazquez hic disp. 60. cap. 2. & 3. quem sequuntur plures ex Recentioribus: affirmant verò Thomistæ, & plures alii, cum quibus.

Dico: Deum cognoscere creaturas in sua essentia tanquam in causa.

Probatum primò conclusio ex Dionysio Areopagita, Theologorum Principe, qui apertè tradit nostram sententiam, cap. 7. de divin. nominibus, ubi habet hæc verba: *Neque autem ea quæ sunt ex his quæ sunt discens noscitur divina menti, sed ex se & in se per causam rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiamque anticipatam & ante comprehensam habet, non quòd per speciem singula consideret, sed quòd uno causa complexum omnia sciat.* Et patet interpositis addit: *si ipsam*
 1799